

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 29 november 1941.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

I en den 14 november 1941 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 335, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.¹

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

¹ Senaste lydelse av 18 § 1 mom., se SFS 1941:305.

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	52	0.8	—	56	4	—
Cigarrcigarretter	60	0.4	—	61	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	70	0.2	—	61	1.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	70	0.2	—	61	1.3	—
Röktobak	71	—	1.50	71	—	1.50
Tuggtobak	43	—	1.—	53	—	1.50
Snus	57	—	0.75	59	—	1.50

I skattehänseende — — — 3.3 gram.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1941.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anført får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till förenämnda statsrådsprotokoll.

Enligt gällande bestämmelser utgår tobaksskatten dels med viss procent av varans priskurantpris eller varans värde, dels ock med visst efter varans myckenhet bestämt belopp. Skattesatserna återfinnas i 18 § 1 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket. Dessa skattesatser ha under åren 1939—41 blivit föremål för jämkning vid fyra olika tillfällen. De nu gällande skattesatserna, som innefattas i en den 30 maj 1941 utfärdad förordning (nr 305), vilken trädde i kraft den 1 juni 1941, framgå av följande sammanställning:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för		Procent av priskurantpriset eller värdet	Belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	40	0.8	—	44	4	—
Cigarrcigarretter	52	0.4	—	53	2	—
Cigarretter med fast pappersmunstycke	64	0.2	—	55	1.3	—
Cigarretter utan fast pappersmunstycke	68	0.2	—	59	1.3	—
Röktobak	67	—	1.50	67	—	1.50
Tuggtobak	43	—	1.—	53	—	1.50
Snus	51	—	0.75	53	—	1.50

I riksstaten för budgetåret 1941/42 har statsverkets inkomst av tobaksskatt upptagits till 160 miljoner kronor.

Med hänsyn till de på grund av rådande krisläge starkt ökade statsutgifterna har styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet av föredragande departementschefen anmodats verkställa utredning angående skärpt tobaksbeskattning, därvid borde eftersträvas att snarast erhålla en ökning av inkomsterna av tobaksskatten med minst 20 miljoner kronor. I anledning härav har styrelsen i en den 30 oktober 1941 dagtecknad, inom bolaget upprättad promemoria, föreslagit en höjning av skattesatserna för tobaksskatten på sätt framgår av det ovan intagna författningsförslaget.

Med utgångspunkt från de av bolaget föreslagna skattesatserna samt under förutsättning, att försäljningen av tobaksvaror under budgetåret 1942/43 komme att omfatta de av bolaget angivna kvantiteterna (sid. 4—7 i propositionen), ävensom att de föreslagna pris- och skatteförhöjningarna skulle träda i kraft från och med den 1 januari 1942, har inkomsten av tobaksskatten för ett år beräknats till i runt tal 184.9 miljoner kronor. Av den ökade tobaksskatten, c:a 21 miljoner kronor, beräknades c:a 10 miljoner kronor belöpa på budgetåret 1941/42. Statens sammanlagda inkomst av tobaksskatt under sistnämnda budgetår skulle enligt bolagets beräkning komma att uppgå till c:a 174 miljoner kronor.

I promemorian har erinrats om att i samband med de prisförhöjningar, som verkstälts de senaste åren, goda skäl ansetts tala för att återförsäljarna icke i rabatt hänseende skulle få draga nämnvärd fördel av prisstegringen. Styrelsen har därför förutsatt, att återförsäljarnas rabatt vid förslagens genomförande skulle minska för cigarrer från 13 till 11 % samt för cigarrcigarretter och snus från 11 till 10 %. Den ökning i den totala årliga rabattinkomsten, som vid ungefärligen oförändrad försäljning skulle komma återförsäljarna tillgodo, beräknades till c:a 600,000 kronor.

För egen del har *departementschefen* i ärendet anfört följande:

»Jag tillstyrker en höjning av skattesatserna för tobaksskatten i enlighet med det förslag, som framlagts i den inom monopolbolaget upprättade promemorian. Som av promemorian framgår, utgår förslaget från en genomsnittlig höjning av styckepriset å cigarrer och cigarrcigarretter med 6 respektive 3 öre samt å de cigarrretter, som redan tidigare tillverkats med munstycke, med 1 öre ävensom en höjning av priset å snus med 1 krona för kilogram, medan förslagens genomförande icke föranleder prisförhöjningar å övriga slag av tobaksvaror, enär omläggningarna i fabrikationen av cigarrretter och röktokek utan prissänkning skapat utrymme för ett genomförande av den planerade skattehöjningen utan prisstegring å sistnämnda varuslag.

Jag förordar att skattehöjningen genomföres vid nästkommande månads-skifte.

Återförsäljarrabatten å tobaksmonopolets varor, som under åren 1922—39 utgjort 15 procent för cigarrer och 13 procent för övriga varuslag, har under de senaste åren undergått flera justeringar nedåt. Sedan den 1 mars i år utgör rabatten 13 procent för cigarrer, 10 procent för röktokek samt 11 procent för övriga varor. Trots de nedsättningar, monopolbolaget sålunda

genomfört, ha återförsäljarnas bruttointäkter genomsnittligt undergått en icke oväsentlig ökning på grund av de verkställda prispförhöjningarna å tobaksvaror.

Det i promemorian framlagda förslaget utgår från en ytterligare nedsättning av återförsäljarrabatten beträffande vissa varuslag, nämligen beträffande cigarrer från 13 till 11 procent samt beträffande cigarrecigarretter och snus från 11 till 10 procent. För cigarretter och tuggtobak skulle alltså rabatten bli oförändrad och utgå med 11 procent. Även i detta fall skulle, trots rabattsänkningen, vid ungefärligen oförändrad försäljning en ökning av återförsäljarnas rabattinkomst inträda, vilken av monopolbolaget uppskattas till omkring 600,000 kronor om året.

I denna del föranleder det i promemorian framlagda förslaget ej annan erinran från min sida, än att frågan om återförsäljarrabattens storlek bör upptagas till förnyad prövning, därest en mera bestående minskning i försäljningen efter den nu föreslagna skattehöjningen skulle inträda.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det i nuvarande läge med starkt ökade statsutgifter vara nödvändigt att skärpa tobaksbeskattningen. Emot den föreslagna höjningen av skattesatserna för tobaksskatten har utskottet intet att erinra.

I propositionen förutsättes, att den nuvarande rabatten till återförsäljare av tobaksvaror skall minskas beträffande cigarrer från 13 till 11 procent samt i fråga om cigarrecigarretter och snus från 11 till 10 procent, medan åter för cigarretter och tuggtobak rabatten skall vara oförändrad och sålunda utgå med 11 procent. Enligt en av tobaksmonopolet verkställd utredning beräknas vid ungefärligen oförändrad försäljning den årliga totala rabattinkomsten till återförsäljare komma att ökas med omkring 600,000 kronor.

För utskottet har upplysts, att den totala återförsäljarrabatten, trots att procentsatserna minskats sedan år 1938, ökat från 22.6 miljoner kronor under budgetåret 1937/38 till 26.9 miljoner kronor under budgetåret 1940/41. Vid denna beräkning har tobaksmonopolet, som saknade kännedom om den verkliga storleken av rabatten å tobakshandlarnas egen import av tobaksvaror, med ledning av samma genomsnittsprocent, som gällt för tobaksmonopolets egna försäljningar under samma år, uppskattat förenämnda rabatt till 2.9 miljoner kronor respektive 900,000 kronor.

Utskottet finner det givetvis vara förenat med stora svårigheter att på förhand bedöma, huruvida en minskning av försäljningen av tobaksvaror efter den av utskottet förordade skattehöjningen kan komma att inträda. Då återförsäljarnas ersättning är direkt beroende av huru försäljningen kommer att utvecklas, ansluter sig utskottet till departementschefens uttalande, att frågan om återförsäljarrabattens storlek bör upptagas till förnyad prövning, därest en mera bestående minskning i försäljningen efter den föreslagna skattehöjningen skulle inträda.

I anslutning till vad utskottet ovan anfört, får utskottet erinra om att frågan om återförsäljarnas framtida förmåner vid försäljning av tobaksvaror beror på deras möjligheter att omsätta ifrågavarande varor. Då denna

fråga direkt sammanhänger med spørsmålet, huru försäljningens organisation lämpligen bör vara ordnad, finner utskottet en rationell lösning av denna ersättningsfråga ej vara möjlig att ernå med mindre än att en reformering av det nuvarande återförsäljaresystemet åstadkommes.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 335.

Stockholm den 29 november 1941.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, friherre Lagerfelt, Wahlmark, Sjødahl, Ekman, Frans Ericson, Egnell, Lindblom* och *Sandström*; samt

från andra kammaren: herrar *Olsson* i Gävle, *Sandberg, Persson* i Undersvik, *Thorell, Karlsson* i Grängesberg, *Rosander**, *Nilsson* i Kristinehamn*, *Henriksson, Andersson* i Vigelsbo* och *Bladh*.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Särskilt yttrande

av herrar *Sandström, Thorell* och *Henriksson*, som anført:

»Då statsmakterna nu anse ännu en höjning av tobaksbeskattningen vara påkallad — den femte i ordningen sedan september 1939 — bör denna icke genomföras utan att uppmärksamhet ägnas åt skattehöjningens återverkningar för tobaksvarudistributionen och överhuvud taget åt förhållandena inom tobaksbranschen.

Förhållandena inom tobaksbranschen ha sedan länge varit otillfredsställande. Det kan icke bestridas, att utvecklingen inom branschen varit direkt

beroende av statsmakternas och det statliga tobaksmonopolets åtgöranden. Vad den kvarvarande »fria» importverksamheten beträffar ha de importerade varorna haft att bära en avsevärt hårdare skattebelastning än monopolets produktion. På grund av tobaksskattens konstruktion har importens oförmånliga läge skärpts för varje ny skattehöjning.

Denna utveckling har påfordrat uppmärksamhet från statsmakternas sida. I bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 31 vid 1940 års riksdag i anledning av förslag till skattehöjning yttrar utskottet rörande importhandeln:

’I detta sammanhang vill utskottet slutligen framhålla, att den föreslagna skattehöjningen torde vara ägnad att öka de svårigheter, som redan med gällande beskattning visat sig vara förenade med importverksamheten. Med hänsyn till sistberörda förhållande har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallats särskilda sakkunniga, 1938 års tobakshandelsutredning, med uppgift att undersöka, i vad mån och på vilket sätt vissa påtalade missförhållanden inom import och detaljhandeln med tobaksvaror kunna genom statligt ingripande avhjälpas. Utskottet finner det vara angeläget, att förenämnda sakkunniga snarast möjligt framlägga förslag till denna frågas lösning.’

Med detta uttalande torde riksdagen också ha förmenat att något skulle åtgöras i denna fråga. 1938 års tobakshandelsutredning avlämnade sitt betänkande den 16 december 1940. Ännu har riksdagen icke beretts tillfälle att taga ställning till något förslag i ärendet. Nu rådande exceptionella förhållanden böra icke tagas till intäkt för ett uppskjutande av frågans lösning.

Vad detaljhandeln beträffar arbetar den under tryckta förhållanden, väsentligen beroende därpå att en tämligen ohämmad nyetablering ökat antalet distributörer och pressat ned omsättningen per distributionsföretag. Statsmakterna ha avsett att nå en lösning även på detaljhandels problem. Innan så skett bör detaljhandels rabattfråga behandlas med försiktighet. En jämförelse mellan återförsäljarrabattens totalsumma under olika år ger ingen riktig bild av läget. Denna totalsumma måste nämligen ställas i relation dels till totalomsättningen och dels till antalet distributörer.

I den promemoria från tobaksmonopolets styrelse, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 335, föreslås en ny reduktion av återförsäljarrabatten på tobaksvaror. Förslaget motiveras med att ’återförsäljarna icke i rabathänseende skola få draga nämnvärd fördel av prisstegringen’. I promemorian gör styrelsen sin beräkning på oförändrad kvantitetsomsättning, men finner anledning göra följande reservation: ’Om detta resultat i verkligheten kommer att nås, beror på den tobakskonsumerande allmänhetens förmåga att bära de förhöjda priserna, vilket måste anses tveksamt med hänsyn till tobaksvarornas redan höga prisnivå, som framskapats genom de ofta återkommande priset höjningarna sedan krigsutbrottet.’ Denna tveksamhet om resultatet måste anses mer än väl motiverad. Därtill kommer att hänsyn bör tagas till stegringen av handels allmänna omkostnader under krisen.

Departementschefen har mot sistberörda förslag ingen annan erinran att göra, 'än att frågan om återförsäljarrabattens storlek bör upptagas till förnyad prövning, därest en mera bestående minskning i försäljningen efter den nu föreslagna skatthöjningen skulle inträda'. En sådan väg kan icke vara lämplig. Den påtagliga risken för en sjunkande konsumtion tillika med hänsynen till handelns stegrade kostnader tala i stället för ett bibehållande av nu utgående rabattsatser tills dess att skatthöjningens verkningar kunna överblickas, då frågan bör upptagas till förnyat övervägande.»
